

La potencialitat econòmica de Catalunya¹

Oriol Amat, catedràtic de la Universitat Pompeu Fabra

*"Si no voleu els catalans, deixeu-los, que no us necessiten,
i si els voleu, no els tracteu com Felip V".*

General Joan Prim (Discurs al Congrés, 1851).

Introducció

El debat sobiranista té diverses dimensions i, entre elles, destaca la que està relacionada amb l'economia. Tot i que altres dimensions, com la lingüística per exemple, són molt rellevants, els aspectes relacionats amb l'economia generen preguntes que requereixen respostes. Entre aquestes qüestions podem destacar els motius econòmics que promouen la creixent desafecció i les conseqüències econòmiques d'una eventual independència. Aquest treball es proposa aportar elements que ajudin a respondre aquestes qüestions.

Els impulsors econòmics de la creixent desafecció

El tema clau que genera més sentiment de greuge es el dèficit fiscal que afecta a la despesa pública i a les infraestructures. Vegem algunes dades. Segons el cens de població de l'any 2012, Catalunya té 7.565.603 habitants, el que representa el 16% de la població espanyola. En el mateix any, segons l'Institut d'Estadística de Catalunya, el Producte Interior Brut va ser de 207.762 milions d'euros, el 19,8% del PIB espanyol. I en el darrer any disponible, el 2010, Catalunya representa el 19,35% dels ingressos de l'Estat (Generalitat de Catalunya, 2013).

Si les dades anteriors estan per sobre del percentatge població, les contrapartides estan per sota. Si ens referim a la despesa pública, Catalunya rep el 14,18% de la despesa pública. Pel que a la inversió en infraestructures, en els darrers anys, Catalunya ha rebut

---

¹ Publicat a la Revista de Catalunya, octubre de 2013.

només el 13,8% de les inversions en infraestructures públiques de tot l'Estat (Ridao i Cabasés, 2012). Pel 2013, els Pressupostos de l'Estat reflecteixen un percentatge inferior (11,9%) i, a més, cal tindre en compte que l'execució pressupostària es molt baixa a Catalunya (35%, enlloc de 111% de la Comunitat de Madrid). Un exemple de la conseqüència de la insuficient inversió en infraestructures es que Catalunya té el 23% dels kilòmetres d'autopista de peatge d'Espanya, però només el 4% dels kilòmetres d'autovia gratuïta.

Aquests desequilibris expliquen el dèficit anual d'uns 16.000 milions d'euros, per la diferència entre els impostos que l'Estat recapta a Catalunya (per sobre de la mitjana espanyola) i la part que retorna a Catalunya en despesa i inversions públiques (per sota de la mitjana espanyola). En el càlcul del dèficit fiscal ja s'inclou la participació en les despeses comunes de l'Estat. És un dèficit que representa el 8% del PIB i, com molts estudis posen de manifest (Ros i altres, 2003; per exemple), condiona negativament la competitivitat de l'economia catalana i les possibilitats de creixement. Les regions amb més dèficit a nivell internacional, com Flandes, per exemple, no passen del 4,5% de dèficit. Entre les conseqüències del dèficit fiscal hi ha un menor pes del sector públic en l'economia, ja que mentre la mitja espanyola es del 11,8% del PIB, a Catalunya es del 7,4% la més baixa d'Espanya, mentre que a Extremadura és del 22,3% (Pérez i altres, 2011).

Tot i que és lògic que les regions més riques contribueixin a pal·liar els desequilibris territorials, no sembla raonable que, una vegada s'efectuen aquestes compensacions, Catalunya es quedi amb menys renda per càpita disponible que moltes regions que reben aquestes compensacions. En la majoria dels anys, Catalunya és la quarta Comunitat Autònoma en renda per càpita, però un cop fetes les redistribucions interterritorials passa a ocupar el novè, el desè o l'onzè lloc, segons l'any. Això es conseqüència de que el sistema de finançament autonòmic no respecta el criteri de l'ordinalitat que sí s'aplica en d'altres països on no és possible que regions més pobres que són receptores de fons passin per davant de regions que aporten fons a la redistribució territorial.

Aquests desequilibris fa anys que estan diagnosticats i els intents de solució han quedat en via morta, com la fracassada reforma de l'Estatut declarada inconstitucional l'any 2010 en aquests temes; o bé la demanda del 2012 d'un pacte fiscal per part del Govern de Catalunya que no s'ha acceptat negociar per part del Govern central. Tot l'exposat

explica que la percepció de discriminació econòmica és un dels temes que desperten més consens entre els catalans.

Es viable econòmicament un estat petit?

La magnitud del problema esmentat i la impossibilitat de tirar endavant una negociació que permeti solucionar-ho és una de les causes que expliquen l'increment dels partidaris de la independència. En aquest context, un aspecte que preocupa és si una Catalunya independent s'empobrirà al ser un estat petit. Segons el World Economic Forum, dels 20 estats més competitius del món, vuit són més petits que Catalunya. Dinamarca és el número 1 i té 5,5 milions d'habitants. Espanya és el número 50. Tanmateix, en aquest tema, la mida no és el més rellevant. El que sí que compta és la gestió de cada país i si s'està o no per la tasca de potenciar el desenvolupament. Portar abans l'AVE a zones despoblades en lloc de seguir el mandat europeu d'apostar pel corredor mediterrani són mostres clares de que les prioritats de l'Estat no van en línia amb les de Catalunya.

Una dada que es indicativa del potencial de Catalunya es que es tracta d'una economia molt diversificada i competitiva a nivell internacional, com ho prova que en el 2012, les exportacions catalanes varen representar el 26% del total d'Espanya.

Un aspecte que cal tindre en compte és l'impacte de la creació d'estructures d'estat. S'han fet diverses quantificacions que estimen en uns 300.000 llocs de treball, molts d'ells d'alta qualificació, els que caldria crear amb la corresponent reducció de l'atur. I es tracta d'un cost que actualment Catalunya ja suporta amb la seva contribució a les despeses comunes de l'estat espanyol.

Dins o fora de la Unió Europea

No és segur que la UE expulsi Catalunya si tenim en compte que és contribuent net i una de les nacions més europeistes. De tota manera, inclusiu en l'escenari de que Catalunya no estigues a la Unió Europea no s'hauria de veure afectada la lliure circulació de bens que és el que més preocupa a les empreses. En aquest sentit, es pot recordar la conclusió d'un posicionament signat per una quinzena d'economistes catalans, en els que s'inclouen partidaris i detractors de l'independència: *"Per tant, l'únic escenari raonable en la hipòtesi d'una Catalunya no integrada en la Unió Europea és el manteniment de l'status quo: la lliure circulació de béns, persones i capitals entre aquests dos espais. Una cosa no és incompatible amb l'altra, i hi ha antecedents que així ho demostren. En conseqüència, considerem que no tenen*

fonament les prediccions que de vegades s'han fet en el sentit que la sortida de la Unió Europea comportaria un impacte negatiu sobre l'economia catalana perquè el comerç amb la Unió es veuria obstaculitzat legalment" (Adserà i altres, 2012).

Quadrarien els comptes públics?

Diversos estudis quantifiquen tots els ingressos i les despeses d'un Estat català a Europa i conclouen que el PIB i la renda per càpita creixerien molt i passarien del 9% al 20%, més que la mitjana de la UE, com Suècia i Dinamarca (Bosch i Espasa, 2012). També quantifiquen el deute públic que assumiria Catalunya en un 80% del PIB, que és molt menys que la majoria d'estats de la UE.

Un altre aspecte rellevant és el que afecta a les pensions. A Espanya, les pensions dels jubilats es financen amb les cotitzacions dels que treballen. El fons de reserva de la Seguretat Social per a les pensions ascendeix a 67.000 milions, per la qual cosa només cobreix el 57% de les pensions del 2013. La clau és que no es redueixin les cotitzacions. Fins l'any 2008 Catalunya ha tingut superàvit ja que aporta a la Seguretat Social més del que rep en prestacions, mentre que Espanya té dèficit des de fa molts anys, i molt més sense Catalunya. En canvi, a partir del 2009 a Catalunya la Seguretat Social ha generat dèficit encara que molt inferior proporcionalment al d'Espanya. Per tant, les pensions a Catalunya estarien garantides sempre que es torni als nivells d'ocupació anteriors a l'any 2009.

I què passarà amb les empreses?

L'impacte de la independència a les empreses depèn de possibles boicots i d'altres aspectes com la deslocalització. Sobre el tema dels boicots comercials a productes d'empreses catalanes s'han fet diversos estudis. Cal destacar el que conclou que un altre boicot podria reduir el PIB com a màxim un 4% (Cuadras i Guinjoan, 2011). A més, en els darrers anys s'han anat reduint les vendes de les empreses catalanes a la resta d'Espanya com a conseqüència de la crisi econòmica. Al mateix temps han anat augmentat les vendes a la resta del món que ja en l'any 2012 han superat les vendes a la resta d'Espanya. Tot això depèn també de com reaccionin les empreses a les quals pot perjudicar o beneficiar aquest tipus d'impactes, ja que poden engegar estratègies empresarials (obertura de filials en altres ciutats, potenciació de noves marques...) per a afrontar aquest tipus de reptes. L'experiència internacional ofereix dades interessants sobre aquesta temàtica. Així, en els cinc anys posteriors a la independència entre

Txèquia i Eslovàquia, el comerç entre elles va caure un 6% però en canvi les exportacions a d'altres països varen augmentar més del 50%. En el cas d'Eslovènia, dos anys després de la independència de la ex-Iugoslàvia el comerç entre elles dos va augmentar en un 44%.

Un altre tema és el de les deslocalitzacions, ja que hi ha empreses (Planeta, per exemple) que han anunciat que en un escenari d'independència marxarien de Catalunya. No obstant, diverses multinacionals (BASF, Dow...) han comunicat que no tenen intenció de marxar en cas d'independència. Per altra banda, un estat independent podria atreure seus de multinacionals que en aquests moments tenen la seu espanyola fora de Catalunya però que podrien estar interessades a obrir una seu en aquest nou estat. Això s'ha observat en estats de nova creació com Eslovènia o Eslovàquia, per exemple.

Conclusió

Catalunya no té grans recursos naturals, a part de la favorable situació geogràfica i del clima. Per tant, la seva economia pot tindre avantatges competitius en funció de les habilitats i iniciativa dels seus governs i els seus recursos humans; així com de la disponibilitat d'infraestructures adequades. En les darreres dècades, el dèficit fiscal i d'infraestructures l'han perjudicat però, tot i així, s'ha convertit en una potència econòmica.

De cara al futur, Catalunya pot millorar molt la seva economia, ja sigui dins o fora d'Espanya, amb un estat que no la perjudiqui. D'això en pot sortir molt beneficiat el nivell de benestar de la població i la capacitat de desenvolupament econòmic. De tota manera, tan decisiu com la solució dels desequilibris exposats és disposar d'una bona gestió pública i també privada. Els països que generen més benestar per als seus ciutadans són els que tenen bons governs que aposten, entre d'altres temes, per la bona gestió pública, la transparència, l'educació, l'innovació i un bon ambient per als negocis.

Bibliografia

A. ADSERÁ i ALTRES: *Independència, euro i UE*, La Vanguardia, 18 de novembre de 2013.

N.BOSCH i M. ESPASA: *Viabilitat de Catalunya com a estat. Anàlisi de la Hisenda Pública*, a Els reptes econòmics de la Unió Europea, Barcelona: Fundació CATDEM, 2012.

GENERALITAT DE CATALUNYA, *Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central any 2010*, Barcelona: Departament d'Economia i Coneixement 2013.

- M. GUINJOAN i X. CUADRAS: *Sense Espanya. Balanç econòmic de la independència*, Barcelona: Editorial Pòrtic, 2011.
- F. PÉREZ, V. CUCARELLA, A. FERNÁNDEZ i L. HERNÁNDEZ: *Las diferencias regionales del sector público español*, València: Instituto Valenciano de Investigaciones Económicas, 2011.
- J. RIDAO i M.A. CABASÉS: *La inversió en infraestructures de l'estat a Catalunya durant el període 2007-2012*, Barcelona: Fundació CATDEM, 2012.
- J. ROS, R. TREMOSA i J. PONS: *Capital públic i dèficit fiscal: l'impacte sobre l'economia catalana*, "Nota d'Economia", núm. 75, primer trimestre, 2003.